

Harminc folyóiratot rendeltek meg a Somogyi-könyvtár számára.

Kilencven részese van a folyóirat-akciónak.

Szeged, május 16. (Saját tudósítónktól.) Részletesen beszámoltunk arról az akcióról, amelyet Tardoss Taussig Ármán kezdeményezésére néhány szegedi kulturbarát indított, hogy pótolja a háboru utáni idők egyik érzékeny kulturális hiányosságát és lehetővé tegye, hogy Szegeden is olvashassa a közönség a külföldi folyóiratokat, amelyeket a háboru és a valutáris viszonyok következtében már tíz év óta nélkülöz. Az akció szerényen, csendben indult meg, de olyan bámulatos eredménnyel járt, amely kétségtelen bizonyítéka annak, hogy ezek a szomorú idők sem tudtak kioltani minden kulturális érzéket a város közönségéből.

Az akciónak, mint ismeretes, az volt a célja, hogy alkalmi egyesülésbe tömörítse azokat a tehetősebb kultürembereket, akik hajlandók a külföldi folyóiratok előfizetésének költségeit vállalni. Az akció megindítóit úgy tervezték, hogy az egyesülésnek huszonöt tagja lesz és ez a huszonöt tag kötelezettséget vállal arra, hogy havonta harmincezer koronát áldoz a folyóiratok beszerzésére. Ebből a pénzből a jelenlegi viszonyok mellett tízegynehány hazai és külföldi folyóirat előfizetési díja került volna ki. A folyóiratokat a Somogyi-könyvtár kapja és az akció részeseinek mindössze annyi előnyük lett volna, hogy azokat valamivel előbb olvashatták volna, mint a nagyközönség.

Alig került az akció híre nyilvánosságra,

már is annyian jelentkeztek, hogy az eredeti keretek állandó tágitása vált szükségessé. A múlt héten a jelentkezők száma meghaladta már a negyvenet, ma pedig már a kilencvenet is elérte.

Szombaton délután az akció részesei megbeszélést tartottak a kulturpalotában, Móra Ferenc igazgató szobájában. Az értekezleten elhatározták, hogy egyelőre harminc folyóira fizetnek elő. A harminc folyóirat között a folyóiratok minden fajtája szerepel. A hosszú listán van művészeti, irodalmi, közgazdasági, zenei folyóirat, sőt a divattlap sem hiányzik. Elhatározták azt is, hogy az akció részesei számára külön olvasószobát nyitnak a kulturpalotában és a folyóiratokat megérkezéstől kezdve egy hónapig itt tartják. Azután a könyvtár nagy olvasótermébe kerülnek, ahol a nagyközönség is hozzájuk juthat. Kimondta az értekezlet, hogy a lapokat a tagok csak kivételes esetekben vihetik haza, akkor is egy-egy példányt legfeljebb három napra és megfelelő kaució ellenében.

Az aláírási iven szereplő nevek garanciát nyújtanak arra, hogy a tagsági díjak pontosan befolyanak, de azért az értekezleten elhatározták, hogy a befolyó pénz elértéktelenedésének megakadályozása érdekében a város tanácsától kéri a negyedévi előfizetési díjak előlegezését. A tanács — érteztélünk szerint — ezt a kérelmet teljesíteni is fogja.

Kihallgatták az összes terheltet a rákosszentmihályi bűnügyben.

Budapest, május 17. Egy napi szünet után ma ismét tovább folytatta a budapesti büntetőbíróvárnagy dr. Leitner Ernő büntetőtanácsa a rákosszentmihályi rablógylósság bűnügyének tárgyalását. Az érdeklődés ma sem csökkent. Már reggel kilenc órakor ostromolták a bírót, teremőröket és ügyvédek jegyért, mert ma már rendőrök és rendőrtisztek ellenőrzik, hogy csak jeggyel juthasson be valaki a hallgatóság közül. Így is fél tízre már a hallgatóknak fenntartott helyen, a padok között egymás mellett szorongva ülnek és állnak az érdeklődők.

Fél tízkor vonul be a tanács dr. Leitner Ernő vezetésével. Láthatóan pihentebb az elnök, mint a legutóbbi napokban, mikor a reggel kilenctől délután háromig tartó tárgyalás rettenetes munkája annyira kifárasztotta, hogy a késő déli órákban már a legnagyobb erőfeszítéssel tudta csak a hatalmas bűnügy százfelé ágazó szálát figyelni. Mára már tanukat is idézett be a bíróság, akik a vádlottak után hosszú sorban vonulnak be a tárgyaló terembe. Az elnök azonban bejelenti, hogy ma Szegi Mária és a többi vádlott kihallgatása következik s így a tanukat elbocátja, mert az ő kihallgatásukra még csak május 23-án kerül sor. Szegi Mária álmos, szuronyos fegyőr előtt lép

a bíróság elé. Szomorú, züllött külsejű nő Szegi Mária, a legutóbbi napokban, legprimitvebb valamennyi vádlott között. Ocska mosoruhájában, fehér cipőjében áll a bíróság elé, amelyben tavaly nyáron letartóztatásakor találták. Az elnök felolvassa a vádirat reávonatkozó részét, mely szerint azzal vádolják, hogy Molnár-Tóth József az ő tudtával és beleegyezésével ásta el a kispesti ház fűskamrájában Lachmanné holttestét. Szegi Mária ezért segédkezésért és a fűskamráért ötvenezer koronát kapott Molnár-Tóthtól.

Elnök: Mit látott maga a kamrában?

— Csak két egymásra állított ládát láttam. Az egyik ládának nagyon rossz szaga volt.

Elnök: Kérdezte maga, hogy miért olyan rossz szaga az a láda?

— Igen. Tóth azt mondta, hogy a romlott vértől van ez a szag. Később azután, mikor összevagdaltam a ládákat és a fát eltűzeltem, ismét kérdeztem Tóthtól, hogy mi volt ezekben a ládákban, amelyeket ő elásott. Tóth azt mondta, hogy értéktelen holmi, ami nem romlik meg a földben.

Elnök: Mit gondolt maga akkor, hogy mit ástott el Tóth?

Vádlott: Én azt hittem, valami kincs.

Elnök: Milyen kincs? Hogy juthatott Molnár-

Tóth ilyen kincshez, amit el kell ásnia! Nem volt magának gyanus ez. S arra sem gondolt, hogy miért ad magának Tóth 50.000 koronát, olyan nagy összeget?

— Nem. Én nem gondoltam semmire. Azt hittem, hogy ő udvariasságból ad ilyen nagy összeget a kamráért.

Elnök: Szóval tagadja, mintha tudott volna arról, hogy a ládákban olyan holmi van, ami büncselekmény után került Tóth birtokába.

Ezután Molnár-Tóthot szembesítik Szegi Máriával. Molnár-Tóth pontos, szinte aprólékos részleteit is ellenőrzi a vádlottak vallomásának. A közönség fel-felzúgása közben még a bíróság s a jogi szakértők is láthatóan meglepődnek Molnár-Tóth hideg, okos tárgyilagosságán, minuciózus figyelmén és szabatos előadásán. A legbiztosabb adatokkal bizonyít. Még Szegi Máriát sem vádolja, az ő vallomását is inkább megvilágítani igyekszik. Azután két napon, két eltérő dátumon vitázik az elnökkel nyugodt, biztos hangon, míg végül a maga igazát bizonyítja.

Ezután Boócz István kihallgatása következik.

Boócztól kért mérget Molnár-Tóth, hogy az öreg Lachmann megölje. Boócz elmondta, hogy ő vadászember, aki nemcsak fegyverrel, de méreggel is ejti a vadakat; a méreg azonban kívül az elejtett vad preparálására is szolgál. Molnár Tóth azért, majd strichnint kért tőle és 150.000 koronát ígért, ami abban az időben nagy pénz volt, de Molnár-Tóth segíteni akart rajta. Tagadja, hogy tudott volna arról, mire kell Molnár-Tóthnak a méreg, elhitte neki, hogy nőügyben van rá szüksége, ugató kutyát akar vele elpusztítani. Molnár-Tóth a szemeesítésnél nagyjából jóváhagyja Boócz vallomását, megcáfolja a rendőrségnél tett azt a vallomást, mintha Boócz tudott volna az ő szándékairól.

Bűnpártolással vádolja az ügyészség Böhm Imre gyári tisztviselőt. Ehhez menekült Pestszentlőrincre Molnár-Tóth, amikor megbilincselte kezekkel a csendőröktől megszökött. Molnár-Tóth azt mondja, hogy Böhm Imre rögtön felszólította őt, aminél a bilincseket meglátta rajta, hogy távozzék, meneküljön, ő nem segít rajta. Nem akarja, ugyan, Böhmöt korholni, de olyan gyáva embert, mint Böhm, még soha sem látott. A terheltet kihallgatását vele befejezték.

Mussolini és Benes tanácskozása.

Róma, május 17. Mussolini olasz miniszterelnök és Benes cseh külügyminiszter a megbeszélést tegnap folytatták. A megbeszélés folyamán a két nemzet a szívélyes együttműködésről szóló szerződés szövegét megállapította. Ez a szerződés a béke fenntartásának biztosítását, a stabil viszonyok megvalósítását és a gazdaság normális állapotának visszaállítását iparkodik elérni. (S Stefani.)

A Devizaközpont közli, hogy 100 takarékkorona árfolyama egyenlő 129 papirkoronával.

Hivatalos titkok.

— Móra Ferenc muzeumi előadásának bevezetése. —

Mielőtt megkezdénénk a napirendet és megkísérelnénk rekonstruálni az első emberek életét, akiknek lába az idők irdatlan távolában először taposta a ma Szegednek nevezett földet, amiben az önként fantáziája segítségére fog jönni az én gyér adataimnak, — napirend előtt engedjék meg, hogy szíves istenhozzottal köszöntsem önöket a szegedi kulturának emelt házban, amelynek építése tulajdonképpen most nyer befejezést. Köszöntésem szívből jön, nagyon meleg és nagyon őszinte és megvallo, egy kicsit elfogódott is. Ez a terem huszonnyolc évvel ezelőtt előadó-teremnek készült és ime ez az első előadás, amit tartanak benne magáról erről a kincses házról, amely tárt ajtajával, nagy ablakaival és évek hosszú során keresztül mint egy szürke titok, mint egy köböl faragott kérdőjel meredt rá a szegediekre: minek van itt ez a ház és mit csinálnak benne? Ne csodálják, ha egy kicsit elfogódott és meghatott vagyok, mikor én lehetek az első kikiáltó, aki először mondhatom meg önöknek, hogy önökért van.

Az első közkönyvtárnak, az alexandriai museionnak homlokzatára az volt írva: a lélek gyógyszer-tára, a mienknek az a fölirata: a közművelődésnek. Ez nagyon szép, kifejezőteljes és mindenkinek szóló fölírás, amely azonban nekem mindig azt a korinthusi márványoltárt juttatta eszembe, amelyet az apostolok cselekedeteiből ismerünk s amelybe az volt beleévesve: ismeretlen istennek. A közművelődés háza itt nagyon sokáig ilyen ismeretlen istennek emelt oltár volt a nagyközönség szemében. Az újságok ugyan hébe-hóba megírták róla, hogy ez kiváló kulturintézmény, küldö-

nösen mikor a tetején befolyt az eső és falairól hulladozni kezdett a vakolat, ami falun-városon különös ismertetőjele a kulturintézményeknek, de soha vezércikktemává nem emelkedett, mint például szerencsésebb kulturtestvére, a színház. (Igaz, hogy ennek az intézménynek nem is volt olyan nevezetes protektora, mint a színügyi bizottság. Diágyerek bejártak ugyan dolgozatokat puszkálni, néha felnőtt emberek is megpróbálták itt keresni a nemesi címerüket, méltányolni azonban leginkább csak az idevetődő idegenek méltányolták a kulturpalotát, köztük elsősorban olyan pestiek, akik soha még a nemzeti muzeumban nem jártak. A szegedi közönség azonban — és pedig elsősorban nem a külvárosok népe — úgy volt a kulturpalotával, mint az ötömösi magyar az ásatással.)

Két hétig ásatam egyszer Ötömösön, egy Anjou-korbeli kis falusi kápolna fundamentumát tártam föl a Templomhegy nevű dombon, körülötte volt középkori szokás szerint a temető, benne vagy helven csontváz, Anjou-liliomos gyűrűkkel, boglárkával. Két hétig tartott a munka s én azalatt mindig arról beszéltem az ásós, lapátos magyaroknak, hogy én nem kincskereső vagyok, hogy milyen szép dolog az a tudomány stb., az utolsó nap aztán kivallattam az öreg előmunkást, Kósó Mátyást, különben lelkes hívetem, aki igen biztosított, hogy álljak be ötömösi tanítónak, ő kezeli róla, hogy az én disznómat sohse lopják el. (A szó köztünk maradjon, ez a veszély már évek óta nem fenyeget a városban sem.)

— Mondja már, Mátyás bácsi, de lélekre, mit gondol maga, miért csinálom én ezt az ástást?

— Tudja az isten, tés ur, nem gondolok én semmit se.

— No nézze, most szombat este van, maga haza mén, kiül a ház elé, körülveszik az unokái, faggatják, hogy kiféle vagyok én, mért fizetem maguknak ezért a semmi munkáért azt a nagy napzsámot (negyven krajcár volt a napszám, az öreg titokban negyvenötöt kapott, hogy semmit se engedjen ellopni), — hát mit mond akkor az unokáknak?

— Hát azt mondom, hogy maga azért van, mert ilyennek is csak lenni köll.

Ami olyan eufemisztikus körülírása a bolondnak, hogy szebbet már kívánni se lehet.

Hát a szegedi közönség is sokáig így volt a kulturpalotával. Van, mert ilyennek is csak lenni kell. Ez már így illik az ilyen nagy városhoz. Ez az európai divat és azt viselni kell, mert különben megszólják a várost.

Sokáig ilyen volt ennek a háznak az elhelyezkedése a szegedi köztudatban és én sok keserű panaszt ejtettem emíatt, csakugy, mint néhai gazdám, Tömörkény István és az ő gazdája, Reisner János. Most itt van az ideje, hogy vezekeljék őhelyettük is. Nincs a maradék országban ma város, amelynek társadalma olyan meleg érdeklődést tanusitana a muzeuma iránt és annyi áldozatot hozna érte, mint a szegedi társadalom. De azért akinek nem inge, ne vegye magára ezt a dicséretet. Mert még mindig nem olyan általános ez az áldozatkészség, hogy el ne bírnánk, sőt egészen bizonyos, hogy a társadalomnak ugyanarra a rétegére nehezedik, amely minden kulturális terhet visel, de ez nem baj, mert az önként áldozatkészsége lehetővé teszi nekünk, hogy mindig új családteket szerezzünk be azok számára, akik mindaddig óvatossan elkerülték azokat az áldott farkasvermeket, amikbe előbb-utóbb mindenki